

The Spiritual Beauty of Eretz Israel

1072

"בשעה שסביוסין אדם לדיון, אומרים לו: נשאת ונתת באמונה, קבעת עתים לתורה וכו', צפית לישועה ד' (שבת לא א)

2 מצות ומצוות קבוצות

עצם הדרישה "צפית לישועה", מחייבת את האדם להתרום מעל מסגרתו הצרה, להתעורר מהאינסטרס הפרטיים הממלאים את הלב עולמו, כמו שאלת הלהם והקיום היום יומי שלו. וגם כשהוא שקוע בעולמה של תורה, מחייבת אותו שאלה זו — לא רק לראות את שלמותו האישית, בתורה, במידות ובקיום המצוות — אלא להרחיב מבטו גם על הסביבה.

נשים לב, השאלה מופנית אל האדם גם לאחר ש"נשא ונתן באמונה" — ו"קבע עתים לתורה", ו"פלל בחכמה", דרישה זו מוכירה לו שהוא חלק ממשנה גדול יותר, "הוא אבר מן הכלל הגדול של כל האומה, שהיא ג"כ מסתעפת לכלל המציאות"⁴⁸. ולכן אפילו ששפר חלקו בארץ הזוהר, וטוב לו בעולמו של הקב"ה, הן מבחינה חומרית והן מבחינה רוחנית, אין הוא יכול להיות מאושר ושלם — כל עוד הכלל סובל ומתיסר. לכן הביעה זו של צפית לישועה, "היא מוככת את החיים, מרחבת את הדעת, ומענדת את זרועו"⁴⁹.

היא לא נותנת לאדם מנוח לשקוע בסד הבשר הפרטי, כשהזולה רעב ללחם, וכן לא להתענג בגודל פרטי של רוחניות, כשהחמץ שקוע בבערות — ואז דעת אלקים ותורתו לא נגה עליו. הרגנה יכולה להתחיל מהקרוכים אליו — אבל חייבת היא להתפשט עד לרוחקים, גם מעבר למסגרתו הלאומית, על כן שאלה זו, המוצגת לאדם ביום הדין היא:

"על כל מהלך החיים של האדם, אם ניתן לו ערכו הכללי — בתור צפית לישועה"⁴⁸.

כלומר, באיזו מדה היו חייו מוקדשים למגמה הכללית ולא לצרכים הפרטיים והאנוכיים של השלמות האישית.

גם כשהחיות תראה של האדם מתרחבת אל עבר הכלל, — עלול האדם לפסור את עצמו באנוחה כבדה, ובכך לצאת ידי חובת עשייתו, הוא יכול להתפלל שלש פעמים ביום על התורה שכינה לציון — ובלשוננו של החבר תהא תפילה זו כ"צפית לישועה"⁴⁸. — מתשפת ולתחו, ותו לא. אין המטאלות הללו — מחייבות אותו נאומה, הוא חי את חייו במרוח השגרתו מבלי לגסות לפעול נאומה לתועלת המצב.

3 נתיבות ארץ

כתב הרמב"ם כהל' מלכים ודיש פי"א, המלך המשיח עתיד לעמוד וכו' וכל מי שאינו מאמין בו או מי שאינו מחכה לביאתו, לא בשאר נביאים בלבד הוא כופר אלא בתורה ובמשה רבינו, שהרי התורה העידה עליו שנאמר (דברים ל) ושב ה' אלקיך את שבותך ורחמך ושב וקבצך וגו' אם יהיה נדחך בקצה השמים וגו' והביאך ה', ע"כ. ויש לדקדק בדבריו, דבשלמא מי שאינו מאמין בו הוא כופר, שהרי התורה העידה עליו, אבל מי שאינו מחכה לביאתו, דמשמע אך שמאמין בביאת המשיח אלא שאינו מחכה לביאתו, היינו שטוב בעיניו המצב הנוכחי כמות שהוא ואינו מצפה לישועה, ולמה נקרא משום זה בלבד כופר בתורת משה הרי הוא נאמין כמה שכתוב בתורה.

4

וי"ל בני' הענין, דהנה ענין ביאת המשיח הוא התיקון הגמור של הבריאה במלכות שדי, שאו יקום היעוד של כי מלאה הארץ דעה את ה' ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ, ונשגב ה' לבדו ביום ההוא. זו התכלית שלטענה כרא השי"ת את כל הבריות, וכל המציאות הנוכחית של הבריאה, מציאות של עולם השקר והזוהמא, ועולם מלא תלאות וצרות, היא רק פרוודור להגיע דרכו אל התכלית הנרצית, שהיא תיקון העולם במלכות שדי.

6

הפנות אליך כל רשעי ארץ, שאו השתנה כל הבריאה לטוב המוחלט, ותתבטל כל מציאות הרע כמש"נ ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ. וכל מציאות הבריאה עתה היא רק מעבר ופרוודור להגיע בעדו אל התיקון הגמור בביאת מלך המשיח, שאו יתגלה בכל הבריאה כי לה' המלוכה ומושל בגוים.

5

ולאור זה י"ל שהאמונה בביאת המשיח והצפיה לישועה היא מסקנה מוכרחת מהאמונה השלמה, שיהודי המאמין כי בששת ימים עשה ה' את כל הבריאה, השמים והארץ וכל צבאם, ויש לו את ההכרה הנכונה כי לא לתרו בראיה, ולא יתכן שברא הקב"ה את הבריאה בשביל שתהיה כפי שהיא כעת, עולם שכולו רע, מלא זוהמה וטומאה ונתון תחת שלטון הרע, הרי שבהכרח כל זה אינו אלא שלב בדרך אל התכלית, כי כן יסוד המלך מלכו של עולם שסדר הבריאה יהיה ע"ד תשוכא והדר בתורא, אך תכלית הבריאה היא שתגיע לבסוף למדרגה העליונה של מלאה הארץ דעה את ה',

8 The very first verse of the Torah hints at Eretz Yisrael. בראשית ברא אלקים means "In the beginning of God's creation," and the creation of the world began with Eretz Yisrael. In the words of our Sages: "The Land of Israel was created at the beginning, and all the [rest of the] world was created at the end."³⁹

The first piece of the physical world that Hashem created was the *even shesiyah*, the "foundation stone,"⁴⁰ which eventually became the location of the *Kodesh Ha-Kodashim*, the Holy of Holies, in the *Beis Ha-Mikdash*. This primordial object of creation functioned as a kind of embryo for the earth. From it the entire world developed — first Yerushalayim, then the Land of Israel, and finally all the other parts of the globe.

Wellspring of Faith - R. Wolfson

9 Even the reason why the Torah begins with an account of the creation of the world is related to Eretz Yisrael. The Torah's real purpose in telling the story of Creation is not to give us a glimpse into the secrets of the Creator. Rather, it is to provide us with a logically unassailable argument that Eretz Yisrael belongs to the Jewish people.

10

This site is connected with yet another beginning: that of all mankind. Human history begins with Adam Ha-Rishon in the Garden of Eden, but if we search for the origin of Adam himself, we come back to the site of the altar. Chazal tell us that when God took a piece of earth in order to make a body for Adam Ha-Rishon, He took it from this spot.⁴² Thus Adam Ha-Rishon, and all humanity, have their beginning in Eretz Yisrael.

The connection is even deeper than location. Adam Ha-Rishon was not only created in Eretz Yisrael; he was created from Eretz Yisrael, from a physical piece of Eretz Yisrael. Thus the beginning of all mankind — in a very literal and concrete sense — is Eretz Yisrael.

12

Eretz Yisrael is also connected to another important set of beginnings. When Hashem revealed Himself to each one of the Avos, His very first words were about Eretz Yisrael. To Avraham He said, "Go out from your land...to the land I will show you,"⁴⁴ and that new land, of course, was Eretz Yisrael. Similarly, the first thing Hashem told Yitzchak was, "Do not go down to Egypt," but rather, "Dwell in this land..."⁴⁸ Thus, for both Avraham and Yitzchak, the experience of Divine revelation began with a command to live in Eretz Yisrael.

When Yaakov Avinu experienced prophecy for the first time, we also find that Hashem spoke to him about Eretz Yisrael. As Yaakov lay sleeping and dreaming on Mount Moriah, Hashem told him:

14 Devarim - P. Peck

¹⁰ The land which you are about to occupy is not like Egypt, the place you left, where you could plant your seed and irrigate it by yourself,⁹ just like a

נמצא א"כ שזה שאמונתו שלמה ובהירה וחדור

הכרת הדעת במהות תכלית הבריאה, אצלו כל המציאות הנוכחית של הבריאה היא כדבר ארעי העומד בכל רגע להסתיים ולהגיע לתכליתו, והאמונה כביאת המשיח היא אצלו כדבר המובן מאליו שאי אפשר להיות אחרת, והיא חלק בלתי נפרד מהאמונה שמאמין בהשי"ח שברא את העולם למען יכירו הנבראים כח מלכותו, וע"כ מצפה בכל עת לביאתו. ולאור זה הרי מובן שמי שאינו מחכה לביאתו הוא שרעם האמונה פגומה אצלו, שאין לו את המבט הנכון על הבריאה ותכלית רצון ה' כבריאתה, ולכן אין הבריאה במצבה הנוכחי אצלו כפרוודור גרידא בדרך אל הטרקלין, שהוא התכלית לתקן עולם במלכות שר"י כביאת המלך המשיח, והר"י פגם יסודי בעיקרי האמונה.

11

Lech Lecha begins with the words "Hashem said to Avram, 'Go from your country...'"³⁸ This was the first time God revealed Himself to Avraham, and the very first thing He told him was, "Go to the Land of Israel." As the first Jew, Avraham was the beginning of a new species and the seed of a new world — and that is why Hashem told him to go to Eretz Yisrael. Eretz Yisrael is the first land, the place with which the creation of the world began, and hence it has a deep connection with other "firsts." Indeed, when we look carefully in the Torah itself, we discover that at every significant starting point, at every moment of beginning, there is an allusion to Eretz Yisrael.

13 אל ת' - רמב"ם

את היהודיות שיש בארץ ישראל יותר מכל הארצות נלמד מדברי חז"ל (במ"ד פ"ד כ"ג, ו) שאמרו עור: "א"ש הקב"ה למשה, הן הארץ חביבה עלי שני' (דברים י"א, י"ב) ארץ אשר ה' אלוהינו דורש אותה תמיד, וישאל חביבת עלי שני' (דברים ז, ח) כי מאהבת ה' אהבתי אמר הקב"ה, אני אהבתי את ישראל שכן חביבת עלי הארץ שחביבה עלי, שני' (במדבר ל"ד, כ) כי אתם באים אל הארץ כנעני' מבוואר בדברי חז"ל שאם כי אמנם לה' הארץ ומלוואה תבל ויושבי בה, אבל בכל זאת ארץ ישראל מיוחדת יותר מכל הארצות בכך שהיא חביבה על השי"ת, ובמה מתבטאת חביבותה? שהיא "ארץ אשר ה' אלוהינו דורש אותה תמיד עיני ה' אלוהינו ה" היא ההשגחה הפרטית שיש בארץ ישראל, כלומר, שיש בא"י דרישה מיוחדת, שנידונה כל רגע מחוש, והדרישה התמידית בא"י זהו גדר "השגחה פרטית"!

vegetable garden, ¹¹ But the land which you are crossing to occupy is a land of mountains and valleys, which can be irrigated only by the rain. ¹² It is therefore a land constantly under God your Lord's scrutiny; the eyes of God your Lord are on it at all times, from the beginning of the year until the end of the year.

שאר הארצות ששפץ הוא ע"י הנהגה "והשקית ברגלך כגן הירק", אמנם לכאורה נראה שזו מעלתן שיש להם את מימיהן כתקציב המוכן מראש, וגם עצם ההשקאה אינה תלויה במטר השמים אלא היא ע"י אדם, אולם לאמיתו של דבר אדרבה, זה גופא שמקבלות את שפץ כתקציב המוכן מראש הוא גנותו, שאינן מקבלות את ההשפעה באופן ישיר מהש"ת.

זהו הגדרת הנהגה של "והשקית ברגלך", "רגל" הוא המקום החתונן בשיעור קומת אדם, כלומר, שהנהגת ההשפעה בדרגה החתונה, ע"י השגחה כללית ולא השפעה ישירה מהש"ת, והתקציב המוכן מראש נמסר לאומה ואינה כארץ ישראל הנידונה בכל יום.

לעומת זאת, ארץ ישראל ששפעה ע"י הנהגה של "למטר השמים תחתה מים", אע"פ שאין השפעה מוכן כתקציב מראש, אולם אדרבה זוהי מעלתה שהשפעה נובעת ממקור רחוקי גבוה, "למטר השמים" - השפעתה מהשמים העליונים, היינו לפי הצרכים הרחוקים, ומותאמת לצרכים רחוקים עלאים, ולא משום סיבות אחרות, זאת ע"י ש"עניי ה' בה מרשית השנה עד אחרית שנה". יום יום השי"ת דורש אותה ע"י השגחה פרטית מיוחדת, ומאותה הדרשה שהשי"ת דורש את א"י בהשגחה פרטית נובעת שפץ של שאר הארצות, ששאר הארצות הם כלים לארץ ישראל, ובהתאם למעשי ישראל בא"י מקבלות שאר הארצות.

הדרשה התמידית של עיני ה' אלוקין בה, היא החביבות של ארץ ישראל לפני הקב"ה והמיוחדות שיש בה יותר משאר ארצות, שהשי"ת דן אותה בכל יום ודורש אותה ומשגיח עליה בהשגחה פרטית מיוחדת. זהו גם ביאור הענין שאמר הקב"ה שארץ ישראל היא שלי ואנחיל אותה לישראל שהם שלי. אמנם לה' הארץ ומלוואה, אבל מבחינת הנהגה שא"י

תקלא כל הארצות הוא דורש (A LAND) THAT HASHEM, YOUR GOD, SEEKS OUT. - אָרֶץ ה' אֱלֹהֶיךָ דֹרֵשׁ אֹתָהּ. 12. "To bring rain upon a land where there is no man?" - לְבָרֵךְ עַל אֶרֶץ לֹא אִישׁ, - as it says, שְׂאֵמֶר, - But does He not seek out all lands, אֵלָּא - אֵלָּא - as it were, אֵינֶנּוּ דֹרֵשׁ אֵלָּא אֹתָהּ. 5. - He seeks out none but it, - וְעַל דִּי אֹתָהּ דְרִישָׁה שְׂרוּרָה, - and through that seeking out by which He seeks it out, - דֹרֵשׁ אֶת כָּל הָאֲרָצוֹת עִמָּה. 9.

The Art of Jewish Prayer - Leiner

Adam and Eve are expelled from the Garden of Eden and are punished with other curses. God curses the serpent by telling him that from that point on, his food will be the dust of the earth.

The dust of the earth is ubiquitous. It seems baffling that God considered it a curse to tell the serpent that no matter where he might find himself, he would always have plenty of food. How was it a curse to tell the serpent that he would eat dust for the rest of his life?

The reason this was such a curse is that dust is so plentiful that the serpent would never have to turn to his Creator in order to get his food. God was so disgusted with what the serpent did that He wanted to have as little connection as possible with it. By cursing the serpent with self-sufficiency, God would have no need to be involved with him.

הרקאנטי מדברי הוזהר שארץ ישראל צדק ילין בה, שבה יש גזירות היינץ יותר משאר הארצות, היא איננה ממעלתה של ארץ ישראל. אמנם י"ל שהשפעה הנקבעת ע"י השגחה פרטית של השי"ת בישראל - בארץ ישראל, שכל תלותנו היא בהשגחה הקב"ה בלבד, הן אותנו מתדוש בכל יום ע"פ מעשינו (וזהו גדר מתודש ומיוחד בהנהגת השגחה פרטית), ואע"פ שבגלל כן הדין קשה יותר, אולם מאידך זה מבטא יותר את קרבתנו אליו ית"ש בכל שעה ובכל רגע, ואת החביבות וההשגיחות של עם ישראל וארץ ישראל בעיני הקב"ה.

ביאור הענין נבין ע"פ דברי הרקאנטי (פרי עקב) עה"פ: "כי הארץ אשר אתה בא שמה לרשתה לא כארץ מצרים היא אשר יצאתם משם, אשר תורע את ורעך והשקית ברגלך כגן הירק. והארץ אשר אתם עובדים שמה לרשתה ארץ הרים ובקעות למטר השמים השתה מים. ארץ אשר ה' אלוקין דורש אותה תמיד עיני ה' אלוקין בה מרשית שנה ועד אחרית שנה" (דברים יא, י"ב).

וכתב הרקאנטי: "השפוקים האלו לפי משמם קשין למרשם, כי באו למטר שבה של ארץ ישראל, ונראה לפי המשט שיספרו בגנותה, גם נראה שיספרו בגנות ארץ מצרים ונראה שמספרין באשכחתי" - ארץ ישראל הזקוקה למטר השמים כדי לשתות מים ואין לה תקציב קבוע למימיה, לכאורה אין זה שכחה אלא גנותה, ואילו ארץ מצרים שאינה זקוקה למטר שמים אלא מתברכת מעצמה ע"י הגילוס העובר בקרבה, זהו שכחה.

"אמנם לפי האמת יבוא הפסוק כמשומו וכמשמעו, והענין, כי ארץ ישראל אינה תחת ממשלה סיבות אחרות רק תחת השם הנכבד יתעלה, והוא "למטר השמים" - שרמו לשמים העליונים, כמה דאת אמר (דברים כח, יב): "יפתח ה' לך את אוצרו הטוב את השמים", אמנם שאר הארצות שחתות מתמצותה, והיו והשקית ברגלך כי אין השגחה דישם יתעלה בהם, וכן אמרו רבותינו ו"ל (רש"י עקב כאן): כי כל הארצות הוא דורש שנאמר (איוב לה, כו) להמטר כל ארץ לא איש, אלא אינו דורש אלא אותה, וע"י אותה דרישה שהיא דורש אותה דורש לכל שאר הארצות, ואמרו רבותינו ו"ל (תענית י, וזהו ת"א קת) א"י שותה תחילה וכל העולם שותה אחרת, שנאמר (איוב ה, י): "הגותן מטר על פני ארץ ושולח מים על פני חוצות", כל ארצות מתמציתת של א"י שותות וכו', ובספרי הוזהר (ח"ג קל"ז) תנא כתיב עיני ה' אלוקין בה, היינו צדק ילין בה, דבה אשתכחו נזירי דינין יתירי מכל שאר ארצות", (שבה נמצאים גורי דינים יותר מכל שאר מקומות).

הרמב"ן (ויקרא יח) מביא ענין ארץ ישראל שהקב"ה בחר בה, היינו שלא מטרה לשום שר ומשול ומלאך להנהיגה אלא הקב"ה בכבודו ובעצמו מנהיגה ישראל, וכמאחז"ל (תענית י) כל הארצות מתמצית ארץ ישראל הן שותות, היינו שארץ ישראל היא הממוצע שהשפע של כל העולם נשפע מתמצית ארץ ישראל, ובשנה, ש"ק היא בחי' ממוצע, שבעה ימים בראתי ובחרתי ביום השבת, וכדאייתא בזה"ק (ח"ב פח). כל ברכאן דלעילא ותתא ביומא שביעאה תליין, כי השבת היא ג"כ בחי' ממוצע בין המאציל לנאצל שעל ידה יורדת ההשפעה לעולם, ובנפש, הנשמה חלק א' ממעל הוא בחי' ממוצע בין המאציל לנאצל, שכל הגוף מקבל את חיותו מהנשמה.

וזהו מה שנאמר על ש"ק חמדת ימים אותו קראת, וכן ארץ ישראל נקראת ארץ חמדה כמ"ד וינאסו בארץ חמדה, דמשמעות חמדה היא בחי' ממוצע, ארץ ישראל היא ארץ חמדה, שממנה יורדת ההשפעה לכל הארצות, והש"ק היא חמדת ימים שממנה יורדת ההשפעה לכל הימים, דכל ברכאן דלעילא ותתא ביומא שביעאה תליין, כמו שהגשמה משפיעה לכל הגוף, וזהו שאמרו יהושע וכלב טובה הארץ מאד מאד, היינו שהיא הנשמה של שפע הארצות ושל כל הבריאה.

זהו גם הביאור בדברי הרקאנטי שהשפעה של ארץ ישראל אינה תחת ממשלה סיבות אחרות רק תחת השם הנכבד יתעלה, והוא למטר השמים תשתה מים. שלכאורה היה נראה שההשפעה הנקבעת ע"י מידת הדן לפי מעשיהם של ישראל אם לזכות או לחובה, וכפי שהביא

הראיה מנסה בצורה כללית: "האומה היא מיוחדת להרוממות האלהית"
 "הארץ... מכשירה את העם". כל התעלות האומה, הוא רק בארץ הקודש ולא
 בארץ העמים, כי רק ארץ זו מכשירה את העם לכך, וממילא מובן שיש יסוד
 אלהי משותף לשניהם.
 לסיכום כדאי להביא את דברי ריה"ל המבטאים את התאמה שבין העם והארץ.
 שיש בהם להאיר דברי הספרא, שהמליך האלהי, הוא היסוד המשותף לשניהם:
 "בצדק נקרא אלהי ישראל, כי ראייה זו לא נתנה לעם
 אחר וכן הוא נקרא אלהי הארץ, כי ארץ ישראל על
 אדמתה אדמתה ושמיה נתיחדה בסגולה המסוימת לשגנת
 הנבואה".
 כשם שיש מושג "אלהי ישראל", ששמו של ה' נקרא עלינו ונתייחד בנו --
 מן קיים המושג "אלהי הארץ", כארץ ה' הנבחרת אשר בה יוכלו הנביאים
 להיבט ולהתקרב אל ה'. בדרך זו הבין את השוואת הכמינו בספרא שהבליטו
 את ענין "שבת לה" השווה בשבת ובשביעית, להורות לנו את הבחינה האלהית
 המשותפת לעם ולארץ.

"האינך רואה כי הארץ אף היא נבחרתה בשמירת שבתות?
 כמה שנאמר: "שבת הארץ, ושבתה הארץ שבת לך".
 ברור שתפיסתו של ריה"ל על מעמדה של ארץ ישראל עמדה לנגד עינינו,
 ולאורו פירש את הספרא. מה שנאמר בשבת בראשית "שבת לה", בא ללמדנו
 על הקדושה הפעילה החופפת על ישראל, אשר שבת היא הכרית בין ה' וישראל
 והיא מבטאת את הסגולה האלהית של העם; ומה שנאמר בשביעית "שבת
 לה", בא ללמדנו על הסגולה האלהית של הארץ, שנבחרתה גם היא
 בשביעית. היסוד המשותף שלהם הוא הכינוי "שבת לה" -- ברישוי לקדושת
 העליונה, תבאה לכלל גילוי ע"י שניהם גם יחד. "סגולת הארץ וסגולת האומה
 מתאיינות יחד". לאחר הבחנת היסוד זה, נאמרו המשפטים הבאים, שכוונתם ללא
 ספק לתת הסבר לדברי ספרא: "כשם שהאומה, היא מיוחדת להרוממות
 האלהית במעמקי חייה, כך הארץ, ארץ ה', היא מכשירה את העם היושב
 עליה, בנחלת עולמים". הדברים נאמרים באותו כוונה וכאותו משקל של הספרא:
 "כשם שנאמר... כך נאמר".

תכונת היסוד המיוחדת את ישראל מן העמים היא השאיפה לקרבת אלהים
 לדבק בו ובחירתו וכן ייחודה של ארץ ישראל בין הארצות במיוחד כשרון
 זה והוצאתו לפועל, ולכן: "סגולת הארץ וסגולת האומה מתאיימות יחד". ענין
 זה נשמע בהרחבה בספר הכוזרי, שהאור האלהי פועל על העם האלהי רק
 בארץ האלהית -- וכדוגמה לדבר הוא מביא ענין הכרם, שאינו מצליח אלא
 בקרקע המתאים לו עם הטיפול הנאות לעבודת הכרם. כן ישראל, אשר גמסלו
 לכרם -- "לארץ חלק במעלה הזאת, וכן למעשים ולמצוות התלוים בארץ,
 שהם מעין עבודת הכרם לכרם, אולם שלא ככרם העושה ענבים גם במקום
 אחר -- איך עם הסגולה יכול להדבק בענין האלהי כי אם בארץ תואת".
 את ההיכחות שמביא ריה"ל על סגולת האלהית של הארץ היא מצות
 השמיטה:

שוח"ט (תהלים צב) איתא, שבאים אומות בראתי
 ובחרתי בישראל, שבעה ימים בראתי עולמי ובחרתי
 ביום השבת, שבע ארצות בראתי ובחרתי בארץ
 ישראל, ואיתא בתו"ל וכן פסק הרמב"ם להלכה (הל'
 מלכים פ"ה), אמור לצאת מארץ ישראל לתו"ל
 לעולם אלא ללמוד תורה או לישא אשה, וגם כאופן
 שמוטר לצאת אין זה מרת חסידות שהחסידים נוהגים
 שלא לצאת, ולהלן כתב, לעולם ידור אדם בארץ
 ישראל אפילו בעיר שרובה עכו"ם ואל ידור בתו"ל
 ואפילו בעיר שרובה ישראל, שכל היוצא לתו"ל
 כאילו עובד ע"ז, שנאמר (ש"א כו) כי גרשוני היום
 מהסתפח בנחלת ה' לאמר לך עבוד אלהים אחרים.

Rash - p. Ekev

Even after you - אף לאחר שתגלו
 you should place these words of mine - ושקטם את דברי אלה.
 will go into exile, - הוי מעינים במצות, - be distinguished through performance of commandments; for
 example, put on fefillin and make mezuzos, - עשו מצוות - קרי שלא יהיו לכם חדשים,
 - וכן הוא אומר - when you will return. - קשתחזרו - And
 similarly it says, "Erect markers for yourself."¹⁰ - והציבתי לך ציונים.¹⁰

והקרוב אלי לומר בכל זה, שהקנה הקב"ה אל אברהם את הארץ לקנות שמה שני
 מיני תועלת, האחד, רוחני והוא נקבה בראיה לבד, ואחר, גופני והוא נקבה
 מרי ריש אמצעי הרוחני הוא, כי שם מקום מקדש של משה מכון כנגד כהמ"ק
 של מעלה, ושם פעל ה' מכן לשכחו יתברך, ושם הכיין עוה יתברך, וכל המסכת
 במקום הקדוש הנוא מיד נתלבש רוח טהרה וקדושה ומלך עליון ביופן יח'
 תחזיה עיניו ובראיה לחוד שני לאדם לקנות השלימות ההוא במקום אשר קרא לו
 אברהם (בראשית כב"ה) ה' יראה, וקרי בהו יראה הרי"ד בחז"ק יראה הרי"ד באר"י, כי
 כדרך שבא לראות כך בא לייראה, כי מיד כבואו שמה כשם שהשכינה רואה אותו
 כך הוא רואה פני השכינה ומיד נעשה מושפע ומאצל ויבך ביון שכינתו יתברך
 מעין עוה"ב, כי גם שם הצדיקים יושבים ונוהגים מויו שכינתו יתברך, ולא בכל מקום
 בארץ האדם וזכה לשלימות זה כי אם במקום הנקרא ה' יראה והוא הר המוריה

31 סי' ק"א אלקי-ל' א"ח
 (1) ידוע שחוקי המחלל לבני נופי כנגד ירושלים ומפורש
 שנוי יתשובת הח"ך מחומר למעלה ח"ל פרק כטו"ב ס"ו ה'
 יע"ש ולאו ראונו לומר ירושלים מית ליתר שלח ופסוק זה
 פרוש והרעו שאלו עושים לזכר ולרוממה וסיומנה פעולה חלה
 ביה דנה המשר, לו מעלה לנו הכוונה והתחשבה כעושה
 ומלמדה למעשה הפתחי מפי ר' זוש והסכנה כי בתוספת פסוק
 וכל דבר והסכנה לא ינוהי, חתום לה יסודת וכל פועל
 כוונה נפוסו שתינו עושה ח"לס נמור וכשנת רינת, וזהו לריך
 כל ח"ס מיישרתל לעשות בלנו הסכמה קפוסה ומתועב לעלות
 לזכר בק"י (ע"ש) כשתחנה ירו די הכוונה וקנת מעוהו סיוסוק
 פרנסה ח"ס נדרך תלמחם או ליהוה מו"מ לקבל הספקה
 סלנרכת והסכרופי כני לייבג סלרך הקדושה השוומה מבלי
 ניוס) ולשחוקק לביות זוכה להחלל עס לפני סיסל מלך
 חף על פי שחרכ לח זוס שכינה עמוה, ויכר כח"ל עובר לל'
 חלפי חנת מ"ט והמ"ט חסר גרשוני מהסתפח נחלת
 ה' לקיור לך עבוד אלהים אחרים

ותועלת רוחני זה לא יסיר מזועזע עד עולם, כי אף בזמן שב"ה שלמטה אינו בבנין
 מ"מ הבה"מ שלמעלה המכוון נגדו נצטוי לא יסור לעולם ובכל זמן ית'
 ממנו השפע על זרע אברהם המקורש ומטעם זה שלמים וכן רבים וכספה נפשה
 לעמוד במקום הקדוש והוא כי רצו את אביה נגדו, וכנגד תועלת רוחני זה אמר
 הקב"ה שא נא עיניך וראה מן המקום אשר אתה שם ר"ל מן המקום הקדוש אשר
 אתה עומד בו כי בו תקנה השלימות הרוחנית ותוכה לראות פני השכינה, ועל אותו
 שלימות אמר לך אתנה ולזרעך עד עולם כי שלימות רוחני זה לא ימוש לעולם.

With God's help, however, the answer is as follows. I will preface with a passage from the Talmud:

What should a person do in order to become wise? He should intensify his studies... They said, "Many have done so but have not succeeded." Rather, he should beg for compassion from He Who possesses wisdom, as it says, *For the Lord grants wisdom; out of His mouth come wisdom and understanding (Mishley 2:6)...* What, [then], does this teach us?³⁹ One without the other is insufficient.

What should a person do in order to become wealthy? He should increase his business dealings... They said, "Many have done so but have not succeeded." Rather, he should beg for compassion from He Who possesses wealth, as it says, *The silver is Mine, and the gold is Mine (Chaggaui 2:8)*. What, [then], does this teach us? One without the other is insufficient.

40

Thus, concerning three distinct matters, upon which man's life depends, *Chazal* inform us that one without the other is ineffective. That is, prayer without action and action without prayer do not help. From these three examples we can infer all of man's affairs and all worldly matters, "One without the other is insufficient." That is to say, if a person prays to achieve something but makes no effort at all, he will never achieve it.⁴⁰

42

Hence, the difference between *תפלה* and *בקשה* is as follows. *תפלה* means prayer. It is when a person asks of HaShem that which his heart desires. *בקשה* is concrete action. He seeks out and searches for what he desires to attain, as it says, *I will now arise and go about the city in the streets and in the broad ways. I will seek (אבקש) him whom my soul loves (Shir HaShirim 3:2)*. That is, she walks about in the broad places and actually searches for the one that she loves. This is similar to *Seek (שקט) peace and pursue it (Tehillim 34:15)*, meaning, actually pursue peace. If, however, one does not search, he will not find.

43

Thus, when David says, *One thing I asked of the Lord...*, he implies: That which I ask (*אשא*) of HaShem - that I may dwell in His house all the days of my life - I also seek out (*אבקש*) with concrete actions. That is to say, I do all that is in my power to achieve my desire to sit in the House of HaShem. I go to the *beit midrash* to learn and engross myself in Torah study. But, I also ask HaShem to assist me...so that nothing should hinder me from sitting in His house all the days of my life. I perform concrete actions..., for if not, my request of HaShem is in vain. This explains the double language.

Based on this, we can understand the verse *Afterwards, the Children of Israel will return and seek out (אבקש) the Lord their God and David their king (Hoshea 3:5)*. That is to say, they will seek them out with actual deeds, not just prayer. They will actually search for ways to return to *Eretz Yisrael*. They will take action and not rely on prayer alone, because one without the other is useless... Then, they will be shown a good sign. Thus, R. Shimon ben Menassiya said, "The people of Israel will not be shown a good sign until they return and seek them out" (*Yalhut Shimoni 2:196*). Notice that it says "seek out," not "ask," for the word *אשא* implies prayer, and prayer alone is insufficient. Instead, they will strive to return to our Land, to the kingdom of Heaven, and to the kingdom of the House of David.

45

They will take practical steps towards these three goals and do all that they are capable of doing. They will also pray for this. Then, the will of HaShem will succeed through them.⁴¹ If, however, they rely on prayer alone, they will never achieve their goal.

In a work by one of the great *gedolim*,⁴¹ I discovered an explanation of the verse *One thing I asked (אשא) of the Lord, that thing I shall ask for (אבקש): that I may dwell in the House of the Lord all the days of my life (Tehillim 27:4)*. All of the commentators⁴² analyze the double language of *אשא* and *אבקש*. What does each one mean? Are they not identical? This *gadol* bases his answer on the passage from Tractate *Niddah*...which indicates that prayer alone is insufficient, even if it is recited with utmost concentration. Only if a person

actually does his part will his prayers help him attain his desires. Let us take as an example a man who begs HaShem to make him into a Torah scholar. If he simply walks around the marketplace instead of sitting and learning in the *beit midrash*, he will never achieve his request, even if he prays tearfully all day long, because he does nothing on his part to promote it. If, however, he does his share by going to the *beit midrash* and learning with all his might, and, in addition, he prays to HaShem to open the gates of wisdom for him, then HaShem will surely fulfill his request.

44

Rashi comments on the counting of the *Levi'im*: "The Holy One Blessed be He said to Moshe, 'You do your part and I will do Mine.'⁴³ This is a fundamental principle in all matters; we must first do our share and then the Holy One Blessed be He will do His.

The *Chaver* in *Sefer HaKuzari* states as follows:

This sin (that is, the fact that few Jews long to actually return to *Eretz Yisrael*) prevented the fulfillment of that which was destined for the Second Temple. For Divine Providence was ready to reappear as at first⁴⁴ if all the Jews had willingly agreed to return. But, only a minority returned; the majority remained in Babylonia... Divine Providence only appears to a person in proportion to his preparedness for it. If he prepares a little, he will receive a little, if a lot, a lot. If we would be prepared to willingly and wholeheartedly draw near to the God of our forefathers, He would save us as He saved our ancestors from Egypt. [But since this is not the case], our utterances of "Who restores His presence to Zion"⁴⁵ and *Bow down at His holy mountain*⁴⁶ are like the chirping of the birds, for we say these things without proper intent.⁴⁷

46

The same is true to this very day. We say things with our mouths and tongues, but our hearts are indifferent. We do not arouse our souls to yearn and strive for the settlement of the Land - to encourage the Children of Israel to return to the Land and strengthen its settlement. This is the cause of all the troubles that have befallen us.

Allow me to bring a proof for my thesis from the words of *Chazal*. The Holy One Blessed be He said about Ya'akov:

"This righteous man came to My hostel and he should leave without lodging?!" Therefore, HaShem uprooted Mt. Moriah and brought it to Beit-El, as the verse states, *He [Ya'akov] encountered the place (BeReishit 28:11)*. And if you should ask, when Ya'akov passed by the site of the *Beit HaMikdash* why did God not detain him there? [The answer is], if Ya'akov did not consider praying at the place where his forefathers prayed, should God detain him? Ya'akov traveled until Charan, and when he arrived he said, "Is it possible that I passed by the place where my forefathers prayed and I did not pray there?!" He resolved to return and traveled until Beit El where the ground [of Mt. Moriah] leaped towards him. (See *Chullia 91b*; Rashi, *BeReishit 28:17*)

In his holy work, *Beit Elokim*, our master, the Mabit, lists and explains various biblical prayers which our righteous ancestors recited. With regard to Ya'akov's prayer he explains:

The verse says, *He encountered (נִפְגַּע) the place (BeReishit 28:11)*. And, *נִפְגַּע* (encounter) means prayer. From here *Chazal* derive that Ya'akov Avinu instituted the evening prayer (*Berachot 26b*). Now, the evening prayer is voluntary (*ibid. 27b*), because he did not originally intend to pray. Only in retrospect he thought about it and said, "Is it possible that I passed by the place where my forefathers prayed and I did not pray?" Therefore, he went back and prayed. This is why our Sages determine that it is voluntary.

Ya'akov Avinu prayed at this place for the redemption from our final exile. The Egyptian exile and the Jew's subsequent

redemption hinged upon Avraham Avinu. The Babylonian exile and their subsequent redemption hinged upon Yitzchak. The present exile and our redemption hinge upon Ya'akov, as I mentioned in my epistle, *Ge'ulat Olam*, on the concealed end of days.³⁰ This explains Ya'akov's statement, "Is it possible that I passed by the place where my forefathers prayed and I did not pray?" For this place is Beit El, which is Jerusalem. Just as they [his forefathers] prayed for the building of Jerusalem and the *Beit HaMikdash*, and their prayers were answered during the time of the first two Temples, so too, he wanted to pray for the future rebuilding of Jerusalem and the *Beit HaMikdash*. Hence, his prayer was close to sunset, which hints to our present, lengthy exile.³¹

So

* The essential point is that HaShem is waiting for us to take the initiative, to desire and long for the return to *Eretz Yisrael*. He does not want us to wait for Him to bring us there. He, therefore, told us, *And I will truly implant them in this Land*. That is to say, when we, of our own volition, truly and with all our strength, desire and strive [to return to the Land], then God will bring our work to a successful end.

51

Chazal provide another reason why the land did not leap towards him at Charan, but only when he returned to Beit-El. The *Midrash* comments on the verse *For the conductor, a psalm for the sons of Korach. O Lord You have favored Your Land (Tehillim 85:1-2)*:

The sons of Korach said to the Holy One Blessed be He, "Until when will You say, *Return O wayward sons (Yirmiyah 3:14)*, and they [Israel] say to You, 'You return first,' as it says, *Return O Lord, until when? (Tehillim 90:13)*. And You say, 'No, Israel must take the initiative.' You will not return by Yourself and we will not return by ourselves, rather both of us will return simultaneously." (*Midrash Tehillim 85:3*)

Thus, the sons of Korach made a compromise between us and the Omnipresent, that each will return to one another simultaneously. Neither will begin. This way, the Land will be favored, as the verse begins, *O Lord You have favored Your Land*.

I discovered in the holy work, *Tiferet HaGershuni* (by a colleague of the Shach), that we must take the initiative nonetheless. For, if the Holy One Blessed be He acts first, we will be unable to determine the exact moment at which to begin, together with Him. On the other hand, if we act first, the Holy One Blessed be He will determine the exact moment and begin simultaneously with us.³²

53

kol God's Dofet - R. Soloveitchik

What was our reaction to the voice of the Beloved that knocketh, to God's bounteous kindnesses and wonders? Did we descend from our couches and immediately open the door? Or did we, like the Shulamite maiden, continue to rest and tarry rather than descend from our beds? "I have put off my coat; how shall I put it on? I have washed my feet; how shall I soil them?" (*Song of Songs 5:3*).

Thus, everything Ya'akov did at this place alludes to the rebuilding of our Holy Land and the *Beit HaMikdash*. Now, Ya'akov Avinu prayed at the end of the day, which alludes to the end of this lengthy exile, when the stage of *in its time* has already arrived. Nonetheless, had he not contemplated returning, HaShem would not have inspired him to do so. God only helped him after he aroused himself to return and actually traveled from Charan back to Beit-El. That is to say, God awaited not only his desire to return but also concrete action. This is why our Sages specifically say, "and he traveled until Beit-El." Even though he had decided to return while still in Charan, he received Heavenly assistance only when he traveled from Charan back to Beit-El, not previously. Only then the ground leaped towards him. Hence, it is clear that good intentions are insufficient up in heaven. HaShem waits for concrete deeds to accompany our good intentions.

49 All of this alludes to our era, for we are living at the end of the exile. To simply desire to return to our forefathers' Land, while anticipating a divine awakening, is insufficient. We must resolve to return to our Land and actually begin to return, just like Ya'akov Avinu did. Then, we will receive divine assistance and the land will come forth to greet us. That is to say, the desire of HaShem will succeed through us.³² If, however, we do not act on this matter, but await miracles and wonders, then our hopes are for naught. HaShem is waiting for us to initiate the process, as He waited for Ya'akov Avinu to do so. This is the lesson that Ya'akov Avinu taught us through his prayer and his return to the site of the *Beit HaMikdash*. We must learn from him and do the same, for this entire account alludes to our situation at the end of exile. This is true and clear.

52

Now, Beit-El is situated exactly in between Charan and Mt. Moriah. The very moment that Ya'akov began to return from Charan, Mt. Moriah, which is the *Shechinah*, also began to move towards him. They proceeded at an equal pace, step by step, so that neither would precede the other, for the compromise of the sons of Korach indicated that they would both walk in unison. Ya'akov's actions on that occasion are a sign of what will happen to us now, at the end of days (as I cited in the name of our mentor, the Mabit). Therefore, the movement of Mt. Moriah could only occur in the fashion described above. When Ya'akov met up with the *Shechinah* at Mt. Moriah, it was in Beit-El, which is exactly in the middle. Thus, they returned to one another at the same instant. This seems to be the explanation

of this matter. It is exceedingly wondrous in my eyes. Blessed is HaShem Who enlightened me to this wondrous explanation.

In any event, this, too, is a proof that we must first strive to return to our Land, and then HaShem will come to greet us. We will return to one another in unison. However, if we do nothing (God forbid), simply waiting for a miracle from the heavens, it will be impossible to accomplish this, as the sons of Korach determined.

A Logic of the Mind - Logic of the Heart
pora. Let me first cite the verses in Psalm 87:

By the sons of Korach, a psalm of song. Its foundation is in the holy mountains. God loves the gates of Zion more than all the dwellings of Yaakov. Glorious things are spoken of you, O city of God. Selah. If I make mention of Rachav and Babyion to my friends, behold, there are Philistia and Tyre, with Ethiopia. This one was born there. But of Zion it shall be said, man and man were born there, and He Himself maintains her in that lofty position. God will count when He registers people. This one was born there. Selah. But singers and players of the flate alike (shall say) all my wellsprings are in You.

What is the meaning of the expression "man and man were born there"? The Talmud (*K'suvos* 75a) gives an explanation for the double usage "ish v'ish — man and man." This psalm alludes to the basic distinction between Zion and any other country. As regards Egypt, Babylon, Tyre and Ethiopia, only one who was born there can be considered a child of those countries, that is, a citizen of them. However, as regards Zion, or *Eretz Yisrael*, there are two types of people who can be called children of Zion, or citizens of Zion: both the person who is actually born there and the non-native who always yearns to see Zion.

54 Let us examine our own flaws and confess our own sins. It is precisely Orthodox Jews, more than all other American Jews, who bear the burden of guilt for the slow pace of conquest through taking possession. The obligation to pay close attention to the "voice of my Beloved" that knocketh and to respond to Him immediately with mighty deeds and undertakings devolves precisely upon us who are faithful to traditional Judaism. Rashi, basing himself upon the *Sifra*, in his commentary on the verse "And I will bring the land into desolation" (*Leviticus* 26:32) states: "This is a good dispensation for the Israelites, for the enemies will not find any gratification in their land, since it will be desolate of its inhabitants." The land of Israel cannot be built by just any people or group. Only the Jewish people possesses the capacity to transform it into a settled land and to make the desolate waste bloom. This divine promise became a miraculous fact in the history of the land of Israel during various periods. We must not forget, even for a moment, that the land of Israel drew the nations of the world—Christian and Muslim alike—to it like a magnet. The medieval Crusades were undertaken for the purpose of conquering the land of Israel and colonizing it with a Christian population. All of the efforts of the crusaders were in vain, and they did not take root in the land. Even the Muslims, who were already in the land, did not succeed in colonizing it properly. It remained a desolate

55 fied. However, the land of Israel did not betray the people of Israel; she remained faithful to them and during all those years awaited her redeemer. It stands to reason, then, that when the possibility arose for the Jewish people to return to its land, the land which had withheld its treasures from strangers and guarded them for us, Orthodox Jews would eagerly bestir themselves to perform this great and important commandment and would plunge, with joy and enthusiasm, into the midst of this holy task—the building and settling of the land. Alas, we did not act thus. When the "desolate wife," who had awaited us with such yearning and for so long, invited us, her sons, to come and redeem her from her desolate condition, and when the Beloved, who had watched over the desolation for almost nineteen hundred years, and who had decreed that not a tree would flourish there, that no springs would fructify its ground, knocked on the doors of His love, the maiden—we religious Jews—did not rush to descend from her couch and let in the Beloved. Had we built a dense network of settlements throughout the entire length of the land, from Eilat to Dan, then our situation would be entirely different.

בן אדם אומר אלהים
הי לי לאמר אחרת, שלא ישקר? אבל
משה, שלא ראה מעולם את א"י ואפילו
הוריו לא נולדו שמה, ואין לו בארץ
העברים שום קרוב או גואל, והוא והם
תושבים (יותר נכון — עבדים) גמורים
בארץ מצרים, וכשבנות יתרו אומרות
עליו: "איש מצרי" והוא שותק, — הרי
זה לכאורה, בסדר גמור, ואיך הוא נענש
על שכפר "בארצו", לא בעמו, אך
בארצו? הרי לפי זה יוצא, שמינס
שהבטיח ה' לאיך בין הכתרים לתת לזרעו
את ארץ הכנעני... הרי היא כבר שלנו
אפילו קודם ירושה וישיבה, ומאז עד

סוף כל הדורות, כששואלים את איש
יהודי (הוא תושב איוז מדינה שהיא
ולמקצה השמים ועד קצה השמים), מאיזו
ארץ אתה, — עליו לענות "מארץ ישראל"
אני, אף שלא הי' שם מעולם, לא הוא
ולא הוריו, ובא"ל הוא חוטא נגד ארצו,
ומלתו אמרה: ואם הוא זוכה לפעמים
לעלות או להקבר בארץ, הרי זה מפני
שאינו גדול כמשה, ואין הקב"ה מדקדק
עמו, כמו שדקדק עם משה. (ב) לא כנגד
עמו חטא משה (מסתמא הגיד תיכף
ליתרו, שהוא עברי, שהרי התנה יתרו
עמו תנאים אדויות הבגים), אך נגד
ארצו, שלא הודה בה, שלא אמר תיכף,
שהוא גר במצרים זמנית, ומצפה להגאל
וללכת אל "ארצו", המובטחת לעם
ישראל; והעונש הי', שלא נקבר בארצו;
הרי שהארץ הק' היא כמו דבר, שיש בו
רוח חיים לדעת ולהרגיש עלבון ולתבוע
עלבונה ועונש מדה כנגד מדה, וכן נאמר:

56
Can we not hear, in our own concern for the peace and security of the land of Israel today, the knocking of the Beloved pleading with His love that she let Him enter? He has already been knocking for more than eight years and still has not received a proper response; nevertheless, he continues to knock. We have been fortunate. The Beloved did not show any special regard to His own cherished darling, but He continues to favor us. On that fateful night, the maiden's Beloved knocked on the door of her tent for only a brief moment and then disappeared, while He treats us with extreme patience. It is eight years now that He has been knocking. Would that we not miss the moment!